

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Malin Gustafsson

Att stanna eller att gå?

En intersektionell analys av det migrationsrättsliga
skyddet för våldsoffer i anknytningsrelationer

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Martina Axmin

Termin: HT 2018

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRORD	3
FÖRKORTNINGAR	4
1 INLEDNING	5
1.1 Syfte	5
1.2 Frågeställningar	5
1.3 Avgränsningar	6
1.4 Metod, perspektiv och teori	6
1.5 Forskningsläge	7
1.6 Material	8
1.7 Disposition	9
2 GÄLLANDE RÄTT	10
2.1 Rätt till uppehållstillstånd	10
2.2 Möjlighet till uppehållstillstånd	11
2.3 Uppskjuten invandringsprövning och tvåårsregeln	13
2.4 Våldsregeln	14
3 VÅLDSREGELNS TILLÄMPNING	16
3.1 Allmänt	16
3.2 Beviskrav	16
3.3 Mindre allvarliga våldshandlingar	18
4 KONSEKVENSER FÖR VÅLDSOFFER	20
4.1 Maktobalans	20
4.2 Det som ska skydda förtrycker	21

4.3	Uteslutning från jämlikhetsagendan	23
4.4	Omöjligt val	23
5	MÖJLIGA ÅTGÄRDER	25
5.1	Identifierade problem	25
5.2	Nytt perspektiv på rätten	25
5.3	Ökad granskning	25
5.3.1	Prövning av särskilda skäl	25
5.3.2	Alternativa prövningar	26
5.3.3	Utökade befogenheter	27
5.4	Avskaffa tvåårsregeln	28
5.5	Förändrade krav för tillämpning av våldsregeln	28
6	SLUTSATSER OCH ANALYS	30
6.1	Slutsatser	30
6.1.1	Bristerna i gällande rätt	30
6.1.2	Tillämpning av våldsregeln	30
6.1.3	Konsekvenser	30
6.1.4	Åtgärder	31
6.2	Analys	31
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	34
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	37

Summary

Domestic violence is recognised as a major social problem. Victims of violence whose migration status depend on that of their spouse face certain complex problems due to the legal framework of today. Furthermore, they might be even more vulnerable due to their migration status.

This essay examines, through the concept of intersectionality, how the protection of migrant victims of violence could be strengthened. It identifies three significant limitations in today's legal framework, where changes to the legislation are warranted: The lack of background checks on the reference person, the probation period or the so-called two-year-rule and the difficulties in receiving permanent residence permits based on the so-called domestic violence rule.

Victims of violence whose migration status depend on that of their spouse are forced to choose between being deported or suffering continued violence. Today's legal framework exacerbates the difficulties that is the process of leaving an abusive relationship, and increases the already existing power imbalance. Effectively, these victims of violence are excluded from the general gender equality agenda, since they are not granted the same protection from violence as others.

Finally, possible solutions are discussed based on their suitability from the point of view of intersectionality. The background checks on the reference person should be more extensive and performed also on married couples. Abolishing, or at least evaluating, the two-year-rule and making drastic changes to the conditions necessary for the domestic violence rule to be applicable are measures that would strengthen the protection of migrant victims of violence.

Sammanfattning

Våld i nära relationer utgör ett erkänt samhällsproblem. De våldsoffer som befinner sig i en anknytningsrelation möter på grund av dagens migrationsrättsliga regelverk särskilda svårigheter, samtidigt som de i egenskap av att vara nyanlända är särskilt sårbara.

Denna uppsats utreder ur ett intersektionellt perspektiv hur skyddet för våldsoffer i anknytningsrelationer bör stärkas. Uppsatsen identifierar framför allt tre svagheter i det nuvarande skyddet: den begränsade bakgrunds kontrollen på anknytningspersoner, den så kallade tvåårsregeln och svårigheten att få permanent uppehållstillstånd med stöd av den så kallade våldsregeln.

Bristerna i lagstiftningen resulterar i att våldsoffer i anknytningsrelationer ställs inför ett omöjligt val: att utvisas eller att lära sig leva med våldet. Våldsoffrens uppbrottsprocesser försvåras medan den redan existerande maktobalansen i förhållandet ökar. Våldsoffer i anknytningsrelationer utesluts i och med detta från den allmänna jämlikhetsagendan då de inte åtnjuter samma skydd från våld som andra.

Avslutningsvis diskuteras, ur ett intersektionellt perspektiv, möjliga åtgärder för att stärka skyddet. Det konstateras att kontrollen av anknytningspersoner bör fördjupas samt utvidgas så att den även omfattar gifta par. Vidare bör den så kallade tvåårsregeln avskaffas eller åtminstone utredas. Slutligen bör kraven för våldsregelns tillämplighet förändras.

Förord

Denna uppsats tillägnas alla de kvinnor som idag lever i ett vakuum mellan liv och lag. Min förhoppning är att bidra till att mer ljus riktas mot er och era livsöden, men framför allt att detta ljus ska resultera i faktisk förändring. Det är dags nu.

Det finns många jag borde tacka, men det är en som står ut ur mängden – min morfar. Tack för alla berättelser och sagor, de väckte en vilja att berätta. Tack för boken som du skrev till mig när jag var sex år, den väckte en vilja att skriva. Tack för att du delat med dig av dina många resor, de väckte en vilja att se och förstå både världen och människorna i den.

Du har alltid varit intresserad av vad jag vill göra, vad jag tycker och tänker. Du hjälpte mig kanalisera det, du hjälpte mig att förbli målmedveten (övriga familjen skulle kanske säga envis). Det var du som frågade mig om jag inte skulle studera juridik ändå. Utan dig hade jag inte börjat på juristprogrammet, än mindre överlevt det. Du och jag, vi vill och tycker ofta olika. Vi är olika. Trots detta har du tagit tillvara allt det som har varit viktigt för mig – det som jag tycker gör mig till den jag är. Att kunna göra det kräver en enorm kärlek. Tack.

Förkortningar

UtlL	Utlänningslag (2005:716)
BegrL	Lag (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige
Familjeåterföreningsdirektivet	EG-direktivet om rätt till familjeåterförening (2003/86/EG av den 22 september 2003)
UN	Utlänningsnämnden
Ds	Departementsserien
SOU	Statens offentliga utredningar
ROKS	Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige

1 Inledning

Våld i nära relationer – och i synnerhet mäns våld mot kvinnor – är ett erkänt samhällsproblem.¹ En särskild form av detta samhällsproblem är våld i anknytningsrelationer. Det speciella med dessa relationer är att våldsoffret ofta har ett tillfälligt uppehållstillstånd som är beroende av relationen till förövaren, och dennes uppehållstillstånd. Detta riskerar att ge upphov till särskilda svårigheter för denna grupp av våldsoffer.

1.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är att utreda hur skyddet för våldsoffer i anknytningsrelationer på det svenska migrationsrättsliga området bör stärkas. Uppsatsens huvudsakliga fokus är därför den så kallade våldsregeln i 5 kap. 16 § tredje stycket 2 Utlänningslag (2005:716), härfter UtL. Fokus ligger även på prövningen av särskilda skäl i 5 kap. 3 a § första stycket 1 UtL och 17 § första stycket 2 UtL samt den så kallade tvåårsregeln i 5 kap. 16 § andra stycket UtL. Dessa reglers motsvarigheter i Lag (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, härfter BegrL, behandlas också.

1.2 Frågeställningar

Huvudfrågeställningen för denna uppsats är: ”Hur bör skyddet för våldsoffer i anknytningsrelationer stärkas?”. För att kunna besvara huvudfrågeställningen utreder uppsatsen underfrågorna: ”Hur ser skyddet för våldsoffer i anknytningsrelationer ut, och vilka brister finns?”, ”Hur tillämpas våldsregeln?” och ”Vilka konsekvenser får bristerna i skyddet, för våldsoffer i anknytningsrelationer?”.

---

¹ SOU 2014:49 s. 19.

1.3 Avgränsningar

Uppsatsen berör på grund av dess begränsade omfång endast svensk migrationsrätt. EG-direktivet om rätt till familjeåterförening (2003/86/EG av den 22 september 2003), härafter familjeåterföreningsdirektivet, berörs därför endast i den mån dess implementering direkt har påverkat skyddet för våldsoffer. Vidare innebär denna avgränsning även att svensk straffrätt inte diskuteras.

Våld i nära relationer kan definieras på olika sätt, men i denna uppsats avses endast våld som riktas mot en partner. Våld mot barn och andra anhöriga berörs inte på grund av uppsatsens omfång. Av naturliga skäl behandlas därför inte heller anknytning till dessa. Lagrum och delar av lagrum som berör dessa grupper uppmärksammas inte.

För att utförligt kunna redogöra för och analysera skyddet av våldsoffer i anknytningsrelationer berör uppsatsen inte allmänna krav för att få uppehållstillstånd. Av pedagogiska skäl berörs i korthet vissa centrala regler angående anknytning till en partner, trots att de inte har en direkt koppling till skyddet från våld i anknytningsrelationer. På grund av uppsatsens begränsade omfång utesluts således många krav för uppehållstillstånd på grund av anknytning, till exempel försörjnings- och identitetskravet.

1.4 Metod, perspektiv och teori

Uppsatsen är skriven utifrån en rättsdogmatisk metod, som innebär att en konkret frågeställning besvaras utifrån de källor som tillmäts rättskällevärde enligt rättskälleläran. Dessa är lagstiftning, praxis, förarbeten och doktrin.² Konkret innebär metoden att uppsatsen utgår från just dessa rättskällor vid besvarandet av frågeställningarna.

---

² Kleineman, 2018, s. 21.

Uppsatsens ämne aktualiserar frågor om såväl kön som etnicitet, varför det är relevant att problematisera det nuvarande skyddet utifrån dessa perspektiv. Mötet mellan kön och etnicitet kan beskrivas med hjälp av intersektionalitet.³ Detta begrepp syftar till att synliggöra specifika situationer av förtryck, som uppstår när olika maktrelationer samverkar. Dessa maktrelationer kan bland annat grundas på kön, etnicitet, funktionshinder och klass.⁴ På grund av uppsatsens begränsade omfång tar den dock endast hänsyn till kön och etnicitet. Konkret innebär detta att uppsatsen synliggör att det bristande skyddet främst drabbar kvinnor, att reglernas motiv uttrycker en förlegad kvinnoosyn, att skyddet från våld för utländska kvinnor som fått uppehållstillstånd på grund av anknytning skiljer sig från det skydd som kvinnor generellt åtnjuter samt att skyddet varierar även mellan olika grupper av utländska kvinnor.

1.5 Forskningsläge

Den rättsvetenskapliga forskningen kring skyddet för våldsoffer i anknytningsrelationer i Sverige lyser med sin frånvaro.⁵ Detta i sig kan ifrågasättas – hur kommer det sig att det inte finns ett större intresse av att forska på ett område som drabbar invandrarkvinnor så pass svårt?

Monica Burman, professor i rättsvetenskap vid Umeå Universitet, är en av få som har skrivit någon rättsvetenskaplig artikel angående våld i anknytningsrelationer.

Lisa Kerker, doktorand i offentlig rätt vid Lunds Universitet, skriver sin avhandling angående vilken betydelse den svenska migrationsrätten har – och kan ha – för skyddet från våld i nära relation vid anhörigmigration. Än så länge har hon dock inte publicerat något.

---

³ Grahn-Farley, 2018, s. 346.

⁴ de los Reyes: ”Intersektionalitet”, Nationalencyklopedin, <www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/intersektionalitet>, besökt 2019-01-08.

⁵ Andersson: ”Monica Burman professor i rättsvetenskap från 1 december 2017”, Umeå Universitet, <https://www.umu.se/nyheter/monica-burman-professor-i-rattsvetenskap-fran-1-december-2017_5812778/>, besökt 2019-01-02.

1.6 Material

Denna uppsats baseras på lagtext, dels för att det är en primärkälla, dels för att det tillmätts ett högt rättskällevärde enligt rättskällevärdeläran. De lagar som är relevanta är UtlL och BegrL. Vidare har som sagt dessa lagars förarbeten och motiv ett förhållandevis högt rättskällevärde, och används därför i denna uppsats. SOU 2012:45 ges stort utrymme i uppsatsen, trots att denna inte resulterat i ett faktiskt lagförslag, eftersom den behandlar en stor del av den problematik som uppsatsen handlar om.

Den praxis som används är framförallt det i Migrationsöverdomstolen avgjorda rättsfallet MIG 2011:25, samt ett par fall från den tidigare Utlänningsnämnden, härefter UN. För att kartlägga tillämpningen av våldsregeln används Ds 2014:38. Denna utredde framförallt vilken betydelse MIG 2011:25 har haft och hur begreppet mindre allvarliga våldshandlingar, som förekommer i förarbetena, har tillämpats.⁶ Utredningen är ingen primärkälla, och dess urvalsmetod kan kritiseras. Migrationsverket har nämligen varken kunnat redovisa vilken metod de använt sig av när de manuellt tagit fram de fall som utredningen omfattar, eller kunnat utesluta att det finns fler fall som borde ha omfattats.⁷ Trots detta anses utredningen utgöra ett bra komplement då denna uppsats inte gör anspråk på att vara en rättsfallsanalys.

Rättsvetenskaplig doktrin används i den mån sådan finns. Framför allt Burmans artikel ges utrymme. Här bör nämnas att Burman även var en av utredarna i Ds 2014:38. En artikel från Juridisk Publikation används. Tidskriften drivs främst av studenter, men bedöms trots detta vara trovärdig på grund av dess redaktion och Akademiska rådets anonyma granskning.⁸

Icke-rättsvetenskapliga källor används för att visa vilka konsekvenser

---

⁶ Ds 2014:38, s. 25.

⁷ Ds 2014:38, s. 14.

⁸ Juridisk Publikation: "Vad är Juridisk Publikation?", Juridisk Publikation, <<http://juridiskpublikation.se/om-juridisk-publikation/>>, besökt 2018-12-29.

lagstiftningen får för invandrarkvinnor och för att belysa det intersektionella perspektivet.

1.7 Disposition

I kapitel två redogörs för den gällande rätt som är relevant för denna uppsats. Kapitel tre redogör för tillämpning av, och praxis avseende, våldsregeln. Vidare utreds i kapitel fyra vilka konsekvenser gällande rätt och dess tillämpning får för våldsoffer i anknytningsrelationer. Kapitel fem diskuterar möjliga åtgärder för att stärka offrens skydd. Uppsatsens sjätte och sista kapitel rymmer slutsatser och en analys av vilka åtgärder som borde vidtas.

2 Gällande rätt

De tillämpliga lagarna på detta område är som sagt UtIL och BegrL. De bestämmelser i BegrL som är relevanta för denna uppsats begränsar tillämpningen av UtIL mellan 20 juli 2016 och 19 juli 2019, när den person som utlänningsen söker anknytning till är flykting eller alternativt skyddsbehövande som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 eller 16 a § BegrL. Förenklat innebär detta att de relevanta lagrummen i UtIL för närvarande delvis sätts ur spel i de fall då anknytning söks till någon som är flykting eller alternativt skyddsbehövande. Av pedagogiska skäl utgår den fortsatta redogörelsen från denna förenkling. Syftet med införandet av BegrL var att anpassa den svenska rätten till den miniminivå som EU-rätten och internationella konventioner stadgar.⁹

2.1 Rätt till uppehållstillstånd

5 kap. 3 § första stycket 1 UtIL stadgar en rätt till uppehållstillstånd för den utlänningsen, härefter sökande, som är make eller sambo till en person, härefter anknytningsperson, som är bosatt i eller har uppehållstillstånd för bosättning i Sverige.

För att utgöra anknytningsperson krävs det att personen är bosatt eller beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige. Som regel ska uppehållstillståndet vara permanent.¹⁰ Såväl flyktingar som alternativt skyddsbehövande kan utgöra anknytningspersoner enligt UtIL.¹¹

Däremot stadgar 6 § första stycket BegrL att en anknytningsperson som är flykting måste bedömas ha välgrundade utsikter att beviljas ett permanent uppehållstillstånd, för att den sökande ska ha rätt till uppehållstillstånd enligt 5 kap. 3 § första stycket 1. En flykting har dock som huvudregel detta,

---

⁹ Prop. 2015/16:174 s. 1.

¹⁰ Prop. 2005/06:72 s. 28.

¹¹ Prop. 2005/06:72 s. 28f.; Sandesjö och Wikrén, 2017, s. 271.

eftersom skyddsskäl ofta kvarstår en längre tid än vad BegrL kommer att vara tillämplig.¹² 7 § första stycket BegrL stadgar att om anknytningspersonen istället är alternativt skyddsbehövande så har den sökande ingen rätt till uppehållstillstånd enligt 5 kap. 3 § första stycket 1. Dessa ska enligt 7 § andra stycket BegrL ändå ha rätt till återförening, om anknytningspersonens ansökan registrerades innan den 24 november 2015 och denne dessutom har goda utsikter att beviljas permanent uppehållstillstånd.¹³ Anhöriga till flyktingar och framförallt alternativt skyddsbehövande har alltså sämre möjligheter att beviljas uppehållstillstånd på grund av anknytning än andra.

Med anledning av familjeåterföreningsdirektivet och den svenska lagstiftarens vilja att likställa sambor med makar, sker varken någon seriositetsprövning eller någon prövning av särskilda skäl för dessa.¹⁴ Detta innebär en minskad möjlighet att granska anknytningspersonen.

2.2 Möjlighet till uppehållstillstånd

5 kap. 3 a § UtIL ger en viss möjlighet till uppehållstillstånd vid så kallade snabba anknytningar, det vill säga fall då ett par planerar att ingå äktenskap, eller inleda ett samboförhållande.

Anknytningspersonen förutsätts även i detta lagrum vara bosatt i eller ha beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige.¹⁵ 6 § andra stycket och 7 § BegrL stadgar däremot att ingen möjlighet till snabba anknytningar finns när anknytningspersonen är flykting eller alternativt skyddsbehövande.

Vid snabba anknytningar görs, till skillnad från vid anknytning till en make eller sambo, både en seriositetsprövning och en prövning av särskilda skäl. Vid seriositetsprövningen ställs det krav på att förhållandet varat en viss tid,

---

¹² Prop. 2015/16:174 s. 39.

¹³ Prop. 2015/16:174 s. 42.

¹⁴ Prop. 2005/06:72 s. 32.

¹⁵ Sandesjö och Wikrén, 2017, s. 280.

att parterna träffats i viss utsträckning, har god kännedom om varandra och har ett gemensamt språk att kommunicera på. Hänsyn tas till kulturella sedvänjor och till eventuella gemensamma barn. Som huvudregel anses ett förhållande vara seriöst då det varken finns några indikationer på att det är ett skenförhållande, eller andra omständigheter som talar mot att det är seriöst.¹⁶

Om det finns särskilda skäl mot ett beviljande kan ansökan avslås trots att förhållandet framstår som seriöst. Ett sådant skäl som är relevant för denna uppsats är enligt 5 kap. 17 § första stycket 2 om det föreligger en risk för våld eller allvarlig kränkning i förhållandet. Prövningen ska främst ta sikte på män som upprepade gånger har inlett förhållanden med utländska kvinnor och sedan kränkt/misshandlat dem.¹⁷ Det krävs att risken är påtaglig, vilket den ofta kan anses vara om anknytningspersonen tidigare gjort sig skyldig till våldsbrott mot närstående eller sexualbrott.¹⁸ Hänsyn ska tas till när i tiden brotten skett, i vilken omfattning och i vilken utsträckning en risk anses föreligga.¹⁹

För att illustrera denna regel kan MIG 2008:41 nämnas. Fallet rörde en så kallad snabb anknytning där det ansågs föreligga särskilda skäl mot att bevilja uppehållstillstånd. Paret hade träffats i begränsad utsträckning och anknytningspersonen hade tidigare gjort sig skyldig till våldsbrott mot närstående, varför en risk för våld ansågs föreligga.

---

¹⁶ Prop. 1999/2000:43 s. 38f.

¹⁷ Prop. 1999/2000:43 s. 42; Prop. 2004/05:170 s. 284.

¹⁸ Prop. 1999/2000:43 s. 43.

¹⁹ Prop. 1999/2000:43 s. 43; Prop. 2004/05:170 s. 284.

2.3 Uppskjuten invandringsprövning och tvåårsregeln

Uppehållstillstånd som ges på grund av familjeanknytning ska som huvudregel vara permanent. Uppskjuten invandringsprövning utgör ett undantag från denna huvudregel.²⁰

Den uppskjutna invandringsprövningen innebär att den sökande först får ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 8 § UtIL. Uppehållstillståndets giltighetstid utgör en provperiod, och vid utgången av denna period görs enligt 5 kap. 16 § ännu en prövning. Det är först efter denna prövning som den sökande har möjlighet att få fortsatt uppehållstillstånd.

Uppskjuten invandringsprövning innebär att ett förhållandes seriositet kan prövas flera gånger innan permanent uppehållstillstånd beviljas. På så vis behövs inte en lika strikt och restriktiv första prövning.²¹

Uppskjuten invandringsprövning tillämpas enligt 5 kap. 8 § när uppehållstillstånd beviljats enligt 5 kap. 3 § första stycket 1 eller 5 kap. 3 a § första stycket 1, såvida inte den sökande och anknytningspersonen har bott ihop utomlands under en längre tid eller det på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat. Angående kravet på sammanboendets längd har en längre tid ansetts utgöra två år.²²

Uppskjuten invandringsprövning tillämpas dock inte i de fall anknytningspersonen är flykting eller alternativt skyddsbehövande. I dessa fall får sökanden enligt 8 § BegrL endast ett tillfälligt uppehållstillstånd som löper fram till dess att anknytningspersonens tillstånd går ut.

---

²⁰ Sandesjö och Wikrén, 2017, s. 316.

²¹ Prop. 1999/2000:43 s. 51.

²² Sandesjö och Wikrén, 2017, s. 318.

Enligt 5 kap. 16 § andra stycket ska prövotiden som huvudregel vara två år.²³ Ett fortsatt uppehållstillstånd beviljas endast om förhållandet fortfarande består efter denna tvåårsperiod, varför denna regel brukar kallas tvåårsregeln. Enligt andra stycket är huvudregeln att det fortsatta uppehållstillståndet är permanent.

2.4 Våldsregeln

Det finns dock undantag från tvåårsregeln. Det för denna uppsats relevanta undantaget är den så kallade våldsregeln i 5 kap. 16 § tredje stycket 2. Våldsregeln innebär att undantag kan göras om uppbrottet främst beror på att den sökande utsatts för våld eller annan allvarlig kränkning av sin frihet eller frid, av anknytningspersonen.

Syftet är att motverka att kvinnor på grund av tvåårsregeln stannar i våldsrelationer av rädsla för att bli utvisade.²⁴ Någon motsvarighet till våldsregeln finns enligt 8 § BegrL inte i de fall då anknytningspersonen är flykting eller alternativt skyddsbehövande. Denna uteslutning från den reglering som finns till skydd för våldsoffer i anknytningsrelationer har kritiserats av Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds Universitet, som föreslagit att bestämmelsen ska tillämpas oavsett individens legala status.²⁵

För att undantaget ska vara tillämpligt krävs att den sökande har utsatts för våld eller handling som innefattat en allvarlig kränkning av dennes frihet eller frid. Det ställs även krav på att övergreppet varit av allvarlig art. Hänsyn tas till under vilka omständigheter övergreppen begåtts, hur allvarliga de varit och om det rört sig om enstaka händelser eller systematiska övergrepp. Det är inte tillräckligt att den sökande har blivit utsatt för enstaka mindre allvarliga våldshandlingar. Regeln ska inte heller kunna tillämpas om kvinnan provocerat fram våldet eller sedan tidigare visste att mannen varit våldsbenägen. Flera remissinstanser har uttryckt att

---

²³ Sandesjö och Wikrén, 2017, s. 335f.

²⁴ Prop. 1999/2000:43 s. 53.

²⁵ Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitets remissyttrande, s. 7.

det inte bör krävas att kränkningen är allvarlig. Diskrimineringsombudsmannen anser dessutom att en fruktan för övergrepp bör vara tillräckligt. Det måste vidare kunna antas att övergreppet utgjort den främsta anledningen till att förhållandet tog slut. För att undvika missbruk av våldsregeln krävs även att sammanboendet inte har varit helt kortvarigt. Detta har kritiserats av flera remissinstanser. Slutligen krävs det att förhållandet från början var seriöst.²⁶ Det får alltså inte ha rört sig om ett skenförhållande.²⁷

Det krävs att sökanden gör det sannolikt att övergreppen förekommit, för att uppehållstillstånd ska kunna beviljas. Att det ska vara styrkt att sökanden utsatts för en brottslig gärning ansågs i lagens förarbeten vara ett för högt krav. Det måste dock finnas omständigheter som stöder sökandens påståenden. Det finns inga formella krav på vilken dokumentation som ska finnas, men polisanmälningar, läkarintyg eller intyg från sociala myndigheter och kvinnojourer utgör några exempel. Om det har förflutit lång tid mellan att övergreppet ägde rum och att förhållandet tog slut, har detta ansetts vara en indikation på att övergreppet inte var den främsta anledningen till uppbrottet. Om sökanden påstår att ett övergrepp skett först efter att utvisning meddelats bör denna kunna ge en rimlig förklaring till varför påståendet inte kommit tidigare, för att det ska anses trovärdigt.²⁸

---

²⁶ Prop. 1999/2000:43 s. 52ff.

²⁷ Sandesjö och Wikrén, 2017, s. 336.

²⁸ Prop. 1999/2000:43 s. 54f.

3 Våldsregelns tillämpning

3.1 Allmänt

I Ds 2014:38 kartlades tillämpningen av 5 kap. 16 § tredje stycket 2. Utredningen tog dels del av beslut från Migrationsverket, dels domar från migrationsdomstolarna, som rörde uppehållstillstånd på grund av anknytning med stöd av nämnda lagrum. Antalet beslut från Migrationsverket var 241, varav endast två rörde sökanden som var män och 85 stycken rörde barn till sökanden. Alla andra ärenden rörde kvinnor. Drygt hälften av besluten resulterade i bifall av ansökan med stöd av 5 kap. 16 § tredje stycket 2 UtL. Antalet domar som utredningen tog del av är 36, och av dessa resulterade 14 fall i bifall på grund av 5 kap. 16 § tredje stycket 2 UtL.²⁹

I Ds 2014:38 gjordes bedömningen att tillämpningen av lagrummet i huvudsak överensstämmer med bestämmelsens utformning.³⁰ Tillämpningen har varit restriktiv och studier visar att den praxis som kommer från UN har haft stor påverkan på tillämpningen av våldsregeln. De främsta anledningarna för avslag har varit att kvinnan ej gjort det sannolikt att övergrepp faktiskt skett, eller att det aktuella våldet inte har varit tillräckligt allvarligt. En annan vanlig grund är att sammanboendet inte varat tillräckligt länge.³¹

3.2 Beviskrav

I nästan alla fall (98 %) som omfattas av Ds 2014:38 finns dokumentation av övergreppen. Dokumentationen har ofta bestått av polisanmälningar och intyg från kvinnojourer eller socialtjänsten. Ibland har det förekommit

---

²⁹ Ds 2014:38, s. 15ff.

³⁰ Ds 2014:38, s. 77; Burman, 2012, s. 14.

³¹ Burman, 2012, s. 13f.

domar angående övergreppen, beslut om skyddade personuppgifter och polisförhör.³² Det har visat sig svårt att göra det fysiska våldet sannolikt, och endast psykiskt våld och förödmjukande behandling har sällan ansetts utgöra tillräckligt allvarliga övergrepp.³³

Ett fall, UN 418-00, rörde en kvinna vars make hade misshandlat henne upprepade gånger och hotat med att ta sitt eget liv. UN ansåg att kvinnan hade uppfyllt beviskravet, att våldet varit den huvudsakliga anledningen till att förhållandet upphörde och att förhållandet var seriöst från början. Sammanboendet om nio månader ansågs också tillräckligt, och kvinnans kontakt med polis och kvinnojour ansågs tala för att hon blivit utsatt för en allvarligare kränkning. Trots detta ansågs övergreppen inte vara av sådan art som krävs för att våldsregeln ska bli tillämplig.

I ett annat fall, UN 391-00, hade en kvinna i en polisanmälan uppgett att hennes make har kopplat grepp och vridit hennes leder, förgripit sig sexuellt på henne samt skrikit högt i hennes öra. Hon uppgav även att han upprepade gånger förnedrat och skrämt henne och förbjudit henne att studera svenska. UN ansåg att kvinnan inte gjort det sannolikt att hon utsatts för fysisk misshandel, dels på grund av att kvinnan återtagit sin anmälan innan förhör hållits, dels på grund av frånvaron av dokumentation av den påstådda misshandeln. De påstådda trakasserierna ansågs inte utgöra sådan kränkning som avses i våldsregeln, trots att de ansågs vara allvarliga i allmän mening. Våldsregeln ansågs därför inte vara tillämplig.

MIG 2011:25 rörde en sökande som beviljats tillfälligt uppehållstillstånd i april 2006, på grund av anknytning till sin dåvarande make. Kvinnan hade dröjt med att berätta om övergreppen och polisanmälde mannen först flera månader efter att äktenskapsskillnaden hade fullbordats. Migrationsverket avslog ansökan för att omständigheterna inte ansågs vara sådana att det kunde antas att förhållandet tagit slut främst på grund av dem.

---

³² Ds 2014:38, s. 35.

³³ Burman, 2012, s. 13.

Beslutet överklagades till Migrationsöverdomstolen, som upphävde underinstansernas beslut och beviljade permanent uppehållstillstånd. Sökanden fick bland annat gehör av Migrationsöverdomstolen för sin förklaring att hon inte berättat om övergreppen, eftersom det var hennes make som tolkade åt henne. Migrationsöverdomstolen accepterade även att den sökande hade dröjt att polisanmäla övergreppen. Hänsyn togs till att maken var hennes enda kontakt i Sverige och att hon kommer från en kultur där mäns övergrepp mot kvinnor är vanligt och sällan leder till lagföring. Prejudicerande i fallet är att det vid avgörandet av om sökanden gjort sitt påstående sannolikt, ska ske en förutsättningslös bedömning av den åberopade bevisningen. De svårigheter som kan föreligga vid våld i nära relationer, att söka hjälp hos omgivningen eller samhället, ska särskilt beaktas. Hänsyn ska då tas till sökandens individuella förutsättningar och bakgrund. Utredarna i Ds 2014:38 har dock dragit slutsatsen att MIG 2011:25 förmodligen inte har haft någon avgörande betydelse för tillämpningen av beviskravet.³⁴

3.3 Mindre allvarliga våldshandlingar

Först bör nämnas att användandet av uttrycket mindre allvarliga våldshandlingar har kritiserats för att ge uttryck för en förlegad kvinnosyn och bristande kunskap om våld i nära relationer. I cirka 20 ärenden, vilka tillsammans utgjorde hälften av alla avslag, ansågs inte de övergrepp som sökanden påtalat vara sådana som avsetts i lagrummet. I hälften av dessa 20 ärenden hade våldet och kränkningarna skett vid flera tillfällen under en längre period. Det kunde handla om slag med öppen hand, knuffar, sparkar och stryptag respektive omfattande kontroll, begränsning av kvinnans frihet, hot och allmänna trakasserier. Just dessa typer av övergrepp har dock i andra ärenden ansetts utgöra sådana övergrepp som avses, och då resulterat i bifall. Utredningens slutsats blev därför att lika fall behandlas olika, när det gäller just detta rekvisit. Detta har ansetts bero på att Migrationsverket i de

---

³⁴ Ds 2014:38, s. 25.

aktuella avslagsärendena har fokuserat på de enskilda handlingarnas art och allvar, istället för på huruvida övergreppen varit allvarliga eller upprepade.³⁵

---

³⁵ Ds 2014:38, s. 25f.

4 Konsekvenser för våldsoffer

4.1 Maktobalans

Lundgren beskriver den process som en kvinna som lever under våld går igenom. Hon menar att kvinnan anpassar sig till våldet som en överlevnadsstrategi där gränserna för vad som är okej förskjuts.³⁶ Ofta är kvinnans strategi till en början att protestera mot våldet, för att sedan istället anpassa sig till det.³⁷ En isolering sker, där mannen gör sig själv till kvinnans enda referensram. Kvinnan utvecklar ett känslomässigt beroende till mannen. Ofta växlar mannen mellan våld och värme.³⁸ Lundgren beskriver det som att kvinnan ser mannens ömhet som ett uttryck för den han ”egentligen” är, vilket kan vara en stor anledning till att hon stannar i förhållandet. Kvinnan börjar ta över mannens verklighetsförståelse och gör våldet till sitt eget ansvar.³⁹ Holmberg och Enander menar att förhållandets uppbrott måste ske i samband med en vändpunkt, där kvinnan upplever att det finns en fara för antingen hennes eget, eller någon närståendes, liv.⁴⁰ När våldet utspelar sig i en anknytningsrelation, där kvinnans uppehållstillstånd är beroende av förhållandet till mannen, försvåras denna process ytterligare.

Risken att bli utvisad om förhållandet upphör utgör en särskild svårighet för kvinnor som beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning och utsätts för våld.⁴¹ De måste välja mellan att antingen stanna i våldsrelationen eller riskera utvisning.⁴² Det har blivit kartlagt att den rättsliga regleringen av uppehållstillstånd för migrerande kvinnor är central för deras möjlighet att lämna ett våldsförhållande.⁴³

---

³⁶ Lundgren, 2012, s. 28.

³⁷ Lundgren, 2012, s. 43f.

³⁸ Lundgren, 2012, s. 32ff.

³⁹ Lundgren, 2012, s. 36f.

⁴⁰ Holmberg och Enander, 2011, s. 122.

⁴¹ Anderson och Lundberg, 2000, s. 18.

⁴² Stoyanova, 2018, s. 57f.

⁴³ SOU 2012:45 s. 173.

Anhöriginvandring skapar en obalans i maktförhållandet inom relationen. Lagen förser mannen med ännu ett verktyg i sitt maktutövande, nämligen hotet om utvisning eller en vägran att samarbeta vid ett förnyande av visum eller uppehållstillstånd.⁴⁴

Det är inte bara rätten till uppehållstillstånd i sig som påverkar kvinnans möjlighet att lämna mannen. Dessa kvinnor saknar dessutom ofta kunskap om sina rättigheter, eftersom den information som samhället ger henne är bristfällig och riskerar att blockeras av mannen.⁴⁵

4.2 Det som ska skydda förtrycker

Våldsregelns syfte är som angetts ovan att begränsa de negativa effekterna av tvåårsregeln, med särskilt fokus på att förhindra att kvinnor av rädsla ska stanna kvar i en relation där de far illa. Trots detta uppger kvinnojourer och andra aktörer som möter kvinnorna att utformningen och tillämpningen av våldsregeln gör det svårt att beviljas uppehållstillstånd.⁴⁶

Få kan uppfylla alla de krav som uppställs för att våldsregeln ska vara tillämplig. Kraven är oförenliga då de kräver att kvinnan ska stå ut med våldet en längre tid för att uppfylla kravet på sammanboendets längd och våldets allvar, samtidigt som kvinnan får svårt att visa att övergreppet varit den främsta anledningen till uppbrottet om hon väntar för länge innan hon lämnar mannen.⁴⁷

Dessutom visar kraven på en bristande förståelse för mäns våld mot kvinnor.⁴⁸ Denna oförståelse kan både röra maktrelationerna mellan könen, och hur våldet görs till en fråga om kultur och etnicitet.⁴⁹ Lagen signalerar

---

⁴⁴ Stoyanova, 2018, s. 57f.

⁴⁵ Wilén, 2010, s. 3.

⁴⁶ Wilén, 2010, s. 1.

⁴⁷ Burman, 2012, s. 14; Wilén, 2010, s. 28.

⁴⁸ Burman, 2012, s. 3; Ismail, 2014, s. 235ff.

⁴⁹ Burman, 2012, s. 3.

dessutom att denna grupp kvinnor ska tåla en viss grad av våld.⁵⁰ Detta ska de dessutom göra under en viss tid.⁵¹

Kraven i våldsregeln skuldbelägger kvinnor som anhöriginvandrat för misshandeln och misstänkliggör henne, då det antas att hon utnyttjat mannen för att beviljas uppehållstillstånd. För att hon ska anses skyddsvärd krävs det att hon kan motbevisa detta antagande.⁵²

Kravet på dokumentation orsakar problem eftersom sexuella och psykiska skador sällan syns. Kravet är också problematiskt då det ofta krävs att kvinnorna vänder sig till polisen, trots att denna grupp kvinnor sällan känner tillit till polisen.⁵³

Burman anser att lagen lämnar de sökandes integritet, rättigheter och väl utan ett ordentligt skydd.⁵⁴ Sökandens hälsa, yrkesliv, sociala relationer och privatekonomi påverkas också negativt.⁵⁵

En specifik konsekvens av regleringen är den så kallade fruimporten. Fruimport är ett fenomen där en svensk man inleder ett förhållande med en utländsk kvinna i syfte att utnyttja henne, bland annat som arbetskraft, hushållerska, för upppassning eller för sexuella tjänster. Kvinnan saknar såväl kunskap om sina rättigheter som sociala nätverk. Ofta har hon lämnat allt bakom sig i hemlandet. Mannen lovar ofta kvinnan, som kommer från dåliga förhållanden, försörjning – ett löfte som sällan infrias. Istället utsätts hon för kritik samt social- och ekonomisk kontroll. I de flesta fall utsätts hon även för fysiskt och/eller sexuellt våld.⁵⁶ Detta har visats vara ett utbrett problem.⁵⁷

---

⁵⁰ Wilén, 2010, s. 29.

⁵¹ Ismail, 2014, s. 235ff.

⁵² Ismail, 2014, s. 243f.

⁵³ Højlund Madsen, s. 64f.

⁵⁴ Burman, 2012, s. 16.

⁵⁵ Wilén, 2010, s. 1.

⁵⁶ Wilén, 2010, s. 1ff.

⁵⁷ SOU 2012:45 s. 173.

4.3 Uteslutning från jämlikhetsagendan

En konsekvens av svårigheterna att få uppehållstillstånd är att dessa kvinnor utesluts från den allmänna jämlikhetsagendan.⁵⁸ Ett delmål i regeringens jämställdhetspolitik är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.⁵⁹ Detta inkluderar alla former och uttryck av fysiskt och psykiskt våld och hot om våld.⁶⁰ Trots detta går bestämmelserna i UtIL stick i stäv med till exempel reglering av grov kvinnofridskränkning, då de ger sken av att det finns en form av våld som är acceptabelt.⁶¹ Lagen ger på så vis intrycket att utländska kvinnor som inte har permanenta uppehållstillstånd är mindre skyddsvärda än andra kvinnor.⁶²

Våld som riktas mot invandrarkvinnor brukar dessutom ofta förknippas med en viss kultur och tillskrivas ”de andra”. På så vis stigmatiseras vissa kulturer eller grupper, vilket i sin tur normaliserar och osynliggör våldet.⁶³ När våldet är ett faktum lägger lagen stort fokus på kvinnan, medan männens och statens roll hamnar i skymundan.⁶⁴

4.4 Omöjligt val

Sammantaget leder dessa konsekvenser till att kvinnorna ställs inför ett val där de har tre alternativ.

Det första alternativet är att återvända till sina hemländer.⁶⁵ De riskerar då att tvingas till prostitution eller bli bortgifta.⁶⁶ Vissa kommer från hederskulturer och riskerar att förskjutas eller till och med dödas vid ett

---

⁵⁸ Burman, 2012, s. 4.

⁵⁹ Regeringskansliet: ”Mål för jämställdhet”, <www.regeringen.se/regeringens-politik/jamstallldhet/mal-for-jamstallldhet/>, besökt 2019-01-02.

⁶⁰ Regeringskansliet: ”Delmål 6: Mäns våld mot kvinnor ska upphöra”, <www.regeringen.se/artiklar/2017/05/delmål-6-mans-vald-mot-kvinnor-ska-upphora/>, besökt 2019-01-02.

⁶¹ Ismail, 2014, s. 242.

⁶² SOU 2012:45 s. 98.

⁶³ Burman, 2012, s. 2.

⁶⁴ Burman, 2012, s. 16.

⁶⁵ Wilén, 2010, s. 4.

⁶⁶ Højlund Madsen, s. 63.

återvändande. Dessa kvinnor har många gånger giltiga asylskäl, men är antingen omedvetna om dem eller har svårt att få gehör för dem.⁶⁷

Det andra alternativet är att stanna i relationen. Hon kan då i bästa fall beviljas permanent uppehållstillstånd när prövoperioden är över, men riskerar under tiden att utsättas för brutalt våld och kränkningar. Dessutom finns det ingen garanti att förhållandet består hela prövoperioden ändå, eftersom mannen kan lämna henne.⁶⁸

Det tredje alternativet är att ansöka om fortsatt uppehållstillstånd eller asyl.⁶⁹ Om en kvinna åberopar våldsregeln har hon därmed erkänt att förhållandet upphört. Om hon sedan får avslag på sin ansökan om permanent uppehållstillstånd enligt 5 kap. 16 § tredje stycket 2 så har hon inte längre någon anknytningsgrund. Det är en stor risk att ta, och ställer kvinnan inför ett rättsligt dilemma som hon inte borde behöva ta ansvar för.⁷⁰

---

⁶⁷ Wilén, 2010, s. 4.

⁶⁸ Wilén, 2010, s. 4.

⁶⁹ Wilén, 2010, s. 4.

⁷⁰ Ismail, 2014, s. 235ff.

5 Möjliga åtgärder

5.1 Identifierade problem

Gällande rätt och dess tillämpning ger i dagsläget upphov till konsekvenser för våldsoffer i anknytningsrelationer som kan sammanfattas i följande problemområden: bristande granskning, tvåårsregeln och våldsregeln.

5.2 Nytt perspektiv på rätten

Maktstrukturer och diskurser om genus och etnicitet påverkar hur mäns våld mot kvinnor bemöts, och hur de drabbade kvinnorna framställs.⁷¹ Burman föreslår därför att ett intersektionellt perspektiv ska tillämpas. För att begränsa de problem som lagen ger upphov till menar hon att fokus dessutom behöver förflyttas till att mäns våld mot kvinnor handlar om makt- och kontrollutövande, och alltid skadar kvinnor. Som exempel tar hon upp att den jämställdhetsreform som gjorts inom straffrätten har gett stora, positiva resultat.⁷²

5.3 Ökad granskning

5.3.1 Prövning av särskilda skäl

Som angivits ovan behöver gifta par och sambos varken genomgå en seriositetsprövning eller en prövning av särskilda skäl.

En anknytningsperson som vill undvika granskning kan i dagsläget undvika detta genom att gifta sig med sökanden.⁷³ Fallet UN 16850-10 är ett exempel på detta. I detta fall var paret ogifta när Migrationsverket meddelade avslag på sökandens ansökan om uppehållstillstånd, på grund av

---

⁷¹ Burman, 2012, s. 3.

⁷² Burman, 2012, s. 19f.

⁷³ Wilén, 2010, s. 26.

särskilda skäl. Beslutet överklagades och paret gifte sig, varpå det inte längre fanns någon anledning att pröva fallet.⁷⁴

I SOU 2012:45 ifrågasätts det generella antagandet att familjeåterföreningsdirektivet hindrar att även gifta omfattas av prövningarna, då det är den svenska lagstiftaren som utvidgat reglerna till att omfatta alla anknytningspersoner i Sverige, trots att familjeåterföreningsdirektivet endast tar sikte på tredjelandsmedborgare. Utredningen föreslog därför att även gifta utlänningar ska omfattas. Detta ansågs kunna förhindra övergrepp och lägga fokus på anknytningspersonen. Genom att identifiera oseriösa anknytningspersoner kan man undvika att seriösa par ska behöva drabbas av utökade kontroller. Att på detta sätt förebygga övergrepp anses vara bättre än att tillämpa en mer generös våldsregel, eftersom en sådan lättare kan utnyttjas för att kringgå reglerna. De utlänningar som är gifta men inte stadigvarande har bott ihop är idag särskilt utsatta, då de varken får permanent uppehållstillstånd eller får genomgå en prövning. I utredningen anges därför tre alternativa lösningar. Antingen bör även dessa omfattas av prövningen av särskilda skäl, eller så bör de undantas från den uppskjutna invandringsprövningen och istället beviljas permanent uppehållstillstånd vid första prövningen. Utredningen föreslår dock att alla snabba anknytningar, förutom de som rör tredjelandsmedborgare, ska prövas.⁷⁵

Eftersom det är den svenska lagstiftaren som valt att likställa sambor med makar och således undanta även dessa från prövningen av särskilda skäl, torde dessa åter kunna omfattas utan att det riskerar att strida mot familjeåterföreningsdirektivet.

5.3.2 Alternativa prövningar

Ett annat alternativ är att som standard pröva alla relationer utifrån bestämmelsen om skenäktenskap. Om äktenskapet ingåtts tätt inpå ansökan,

---

⁷⁴ Wilén, 2010, s. 9.

⁷⁵ SOU 2012:45 s. 174ff.

skulle detta kunna vara en indikation på att det rör sig om ett skenäktenskap, och därmed utgöra grund för avslag.⁷⁶ Om en viss anknytningsperson förekommer ofta, eller flera gånger inom en viss tid, skulle detta också kunna ses som en indikation på skenäktenskap och därmed utgöra grund för avslag.⁷⁷

5.3.3 Utökade befogenheter

Flera källor är positiva till en utökad kontroll av anknytningspersonerna.⁷⁸ Regeringen har angett att polisens register endast bör kunna användas vid denna kontroll om det föreligger särskilda skäl för detta. Regeringen ansåg att möjligheten skulle begränsas på grund av integritetsskäl och med hänsyn till behovs- och proportionalitetsprincipen. Däremot ansågs misstankeregistret också behöva ingå, men att en person varit misstänkt för ett grovt våldsbrott bör ej vara tillräckligt för avslag. Sveriges advokatsamfund påpekar att det inte finns något statistiskt belägg för att ett sådant förfarande skulle hindra misshandel i anknytningsrelationer.⁷⁹

Detta kan anses stödjas av att kvinnorna många gånger hyser en stark tilltro till mannen, vilket blev tydligt i MIG 2008:41. Fallet rörde en kvinna som fick avslag på sin ansökan om anknytning till en man. Paret var inte gifta, och Migrationsverket avslag ansökan då de ansåg att det förelåg en risk för att kvinnan skulle fara illa, eftersom mannen var tidigare dömd för försök till dråp, misshandel och olaga hot mot närstående kvinnor. Trots detta valde kvinnan att överklaga beslutet, med motiveringen att det gått lång tid sedan dess, att det hade varit alkohol och droger inblandat och att han blivit en ny människa.

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, härafter ROKS, menar däremot att information om anknytningspersonens tidigare brottslighet kan vara betydelsefull för kvinnan även i de fall den till en

---

⁷⁶ Wilén, 2010, s. 31.

⁷⁷ Wilén, 2010, s. 13f.

⁷⁸ Prop. 1999/2000:43 s. 41; SOU 2012:45 s. 179f.

⁷⁹ Prop. 1999/2000:43 s. 43ff.

början inte avskräcker henne. Att hon vet om hans historia kan nämligen minska risken att hon normaliserar övergrepp som hon blir utsatt för, om en sådan situation faktiskt uppstår.⁸⁰ Denna positiva inställning till användandet av polisens register uttrycks även i SOU 2012:45, som föreslog att utdrag bara ska underlätas att begäras ut om det finns anledning att anta att det saknas en risk för våld. På så vis hoppades man lägga ökat fokus på mannen. Syftet ska främst vara att minska serieimporter. Genom att identifiera dessa män så tidigt som möjligt anser man att seriösa inte behöver drabbas av ökade kontroller.⁸¹

5.4 Avskaffa tvåårsregeln

SOU 2012:45 föreslår att tvåårsregeln ska utredas vidare. Det anses föreligga starka jämställdhetsskäl för att avskaffa tvåårsregeln helt och hållet. Utlänningslagen kritiseras för att sakna jämställdhetspolitiska ambitioner att motverka mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Regeln drabbar majoriteten i en av de största invandrargrupperna. Det anses i SOU 2012:45, tvärtemot vad som anges i skälen för tvåårsregeln, att det är bättre att en utförlig prövning görs vid det första tillfället, för att minska det mänskliga lidandet. Hur en sådan lagstiftning ska utformas måste dock utredas närmare.⁸²

5.5 Förändrade krav för tillämpning av våldsregeln

Burman ifrågasätter huruvida särskilda kriterier överhuvudtaget behövs för att motverka skenäktenskap, och argumenterar för att beviskravet borde räcka för detta ändamål. Hon är också frågande till kravens utformning och relevans, hon ifrågasätter till exempel att relationens längd skulle vara relevant för huruvida våldsregeln ska tillämpas eller ej.⁸³

---

⁸⁰ Wilén, 2010, s. 32.

⁸¹ SOU 2012:45 s. 179f.

⁸² SOU 2012:45 s. 171ff.

⁸³ Burman, 2012, s. 11.

SOU 2012:45 föreslår att sökanden endast ska behöva göra det sannolikt att våld eller allvarlig kränkning begåtts mot henne för att våldsregeln ska vara tillämplig. Detta motiveras med att den nuvarande regeln är oklar och oförutsägbar. Alla kriterier förutom det att förhållandet ska ha varit seriöst anses vara onödiga och bygga på tanken att en invandrarkvinna måste kvalificera sig för skyddet genom att uppnå en viss grad av utsatthet. Den huvudsakliga bristen uppges vara den faktiska lagstiftningen, inte tillämpligheten. Det största hindret anses vara kravet på sammanboendets längd, och det faktum att en mindre allvarlig våldshandling inte är tillräcklig, uttrycker en förlegad syn på våld mot kvinnor. Detta överensstämmer inte med den jämställdhetspolitiska synen på mäns våld mot kvinnor.⁸⁴

Ismail förordar att ett kontextuellt perspektiv bör åläggas rätten för att utvidga och göra beslutsunderlaget mer verklighetsbaserat. Detta skulle innebära att fler källor skulle tillmätas rättskällevärde och att inte alla de krav som ställs i förarbetena skulle behöva uppfyllas.⁸⁵

---

⁸⁴ SOU 2012:45 s. 180ff.

⁸⁵ Ismail, 2014, s. 237ff.

6 Slutsatser och analys

6.1 Slutsatser

6.1.1 Bristerna i gällande rätt

Framför allt tvåårsregeln slår hårt mot våldsoffer i anknytningsrelationer, eftersom denna riskerar att tvinga kvar offret i relationen. Det migrationsrättsliga skyddet består idag främst av prövningen av särskilda skäl i 5 kap. 3 a § första stycket 1 och 5 kap. 17 § första stycket 2 UtIL respektive våldsregeln i 5 kap. 16 § tredje stycket 2 UtIL. Prövningen av särskilda skäl brister då stora grupper inte omfattas av denna prövning, och den anknytningsperson som vill undvika granskning kan idag göra detta genom att gifta sig med sin partner. Våldsregelns rekvisit har visats vara så svåra att uppfylla att regeln inte uppnår sitt syfte. För anhöriga till flyktingar och alternativt skyddsbehövande gäller inte våldsregeln överhuvudtaget.

6.1.2 Tillämpning av våldsregeln

Våldsregeln tillämpas främst på kvinnor, och tillämpningen är både restriktiv och oförutsägbar. Detta beror främst på beviskravet och våldskriteriet. MIG 2011:25 stadgar att det vid bedömning av bevisning ska beaktas de svårigheter som invandrarkvinnor möter, men fallet verkar inte ha fått någon avgörande betydelse. Tillämpningen överensstämmer med lagen och dess förarbeten, vilket tyder på att det är lagens utformning som är det egentliga problemet.

6.1.3 Konsekvenser

Konsekvenserna av det bristfälliga skyddet är att fler riskerar att stanna i förhållanden där de far illa. En redan svår process att lämna en våldsam partner försvåras på så vis ytterligare för denna grupp kvinnor. Dessa har svårt att få sina rättigheter tillgodosedda, och i praktiken innebär detta att de utesluts från den allmänna jämlikhetsagendan.

6.1.4 Åtgärder

En av de åtgärder som varit uppe för diskussion är att låta makar (och sambor) omfattas av prövningen av särskilda skäl. Det råder delade meningar kring huruvida detta skulle vara förenligt med familjeåterföreningsdirektivet. En utökad bakgrundskontroll på anknytningspersoner förordas av vissa, medan andra anser att detta skulle utgöra en alltför stor inskränkning av anknytningspersonernas integritet. En utredning av ett eventuellt avskaffande av tvåårsregeln och en avskalning av våldsregelns rekvisit har föreslagits i SOU 2012:45, men denna resulterade inte i någon ny lagstiftning.

6.2 Analys

Denna uppsats har visat att bristerna i den aktuella lagstiftningen främst drabbar kvinnor. Vidare är det skillnad på skyddet av svenska respektive utländska kvinnor. Detta har uppmärksammats under en tid nu, men trots detta tycks en förändring vara långt borta. En åtgärd som hade kunnat vara möjlig är som sagt att utvidga gruppen som omfattas av prövningen av särskilda skäl. Eftersom det snarare är regel än undantag att äktenskap och samboskap upplöses, tycks det lite gammalmodigt att per automatik anta att dessa relationer inte skulle behöva prövas. Att pröva förhållanden är dock en känslig sak. Det riskerar att förstärka en bild av utländska kvinnor som värnlösa och i behov av att någon annan avgör huruvida hennes förhållande är lämpligt eller ej.

Att införa en mer rigorös bakgrundskontroll av anknytningspersoner kan kritiserar ur integritetsskäl. Det kan ifrågasättas huruvida en sådan inskränkning av så många integritet står i proportion till ändamålet. Trots att problematiken är utbredd så är ju de män som utnyttjar systemet i minoritet. De allra flesta som önskar anknytning gör ju det trots allt av kärlek. Att dessa individer ska behöva acceptera en ingående kontroll är

tveksamt, framförallt då man inte säkert vet att dessa kontroller faktiskt minskar risken för våld. Detta är dock en svår avvägning, eftersom det i nuläget är utländska kvinnors integritet som riskerar att kränkas. När staten bistår med ett system som möjliggör övergreppen, bör den rimligtvis också ta ansvar för dess konsekvenser.

Kanske är det därför rimligare att avskaffa tvåårsregeln. Detta skulle inte inverka negativt på enskilda individers liv, och kan därför ses som en mer gångbar väg framåt. Tvåårsregeln syftar till att motverka skenäktenskap. Det verkar dock inte som att den uppnår sitt syfte, eftersom inget hindrar att sökanden beviljas uppehållstillstånd även om parterna levt två separata liv under provperioden, så länge båda intygar att förhållandet består. Regeln gör att processen tar längre tid, och det kan förvisso avskräcka en del personer från att försöka. Frågan är om ett sådant avskräckande är tillräckligt för att regeln ska anses uppnå sitt syfte. Om inte, så är det svårt att argumentera för att de inskränkningar som regeln har för våldsoffer i anknytningsrelationer, är proportionella till ändamålet.

Det minsta lagstiftaren och staten kan göra är att revidera våldsregeln, så att den regel som ska skydda kvinnor åtminstone inte ger uttryck för en förlegad kvinnosyn. Att en man blivit dömd för misshandel av en kvinna utgör inte på något sätt en garanti för att hon ska kunna tillgodogöra sig det skydd som UtL erbjuder. På så vis tycks migrationsdomstolarna använda en strängare måttstock än allmänna domstolar. Vissa skulle argumentera för att detta är fullt rimligt, då en misshandel knappast i något sammanhang brukar gottgöras med beviljandet av ett permanent uppehållstillstånd. Å andra sidan ska straffrättens påföljder som regel tillämpas mer försiktigt, eftersom de är mer inskränkande för individen. Trots detta har straffrätten, genom kvinnofridsbrotten, genomgått en större reform för att skydda kvinnor, än vad de för denna uppsats aktuella lagrummen har. Ur ett intersektionellt perspektiv kan detta ses som ett resultat av att ”svenska” kvinnor anses mer skyddsvärda, och att man i den feministiska kampen lagt sitt fokus på det som spelar roll för just vita kvinnor – som kvinnofridsbrotten – men glömt

bort de migrationsrättsliga regler som binder andra kvinnor till ett fortsatt samliv med sina förövare.

BegrL innebär att anhöriga till flyktingar och alternativt skyddsbehövande får ett ännu mer inskränkt skydd från våld i anknytningsrelationer. Anhöriga till flyktingar och alternativt skyddsbehövande borde många gånger – men givetvis inte alltid – kunna antas leva under någorlunda liknande levnadsförhållanden som sina partners. Samtidigt rapporteras det om att kvinnor har svårare att beviljas asyl, och att deras flyktväg ofta är farligare. Med tanke på detta, och mot bakgrund av att anhöriginvandring är en av få lagliga vägar in i Sverige, blir BegrL än mer problematisk. Den väg som varit mest framkomlig för kvinnliga migranter, innebär nu att de står utan skydd från våld i nära relationer.

Käll- och litteraturförteckning

KÄLLOR

Offentligt tryck

Utredningsbetänkanden

SOU 2012:45 Kvinnor och barn i rättens gränsland

SOU 2014:49 Våld i nära relationer – en folkhälsofråga

Ds 2014:38 Fortsatt uppehållstillstånd vid brusten anknytning på grund av våld eller allvarlig kränkning – En kartläggning av tillämpningen

Propositioner

Prop. 2005/06:72 Genomförande av EG-direktivet om rätt till familjeåterförening samt vissa frågor om handläggning och DNA-analys vid familjeåterförening

Prop. 2015/16:174 Förslag om att tillfälligt begränsa möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige

Prop. 1999/2000:43 Uppehållstillstånd på grund av anknytning

Prop. 2004/05:170 Ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden

Remissyttranden

Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitets remissyttrande till promemorian: Begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige (utkast till lagrådsremiss), Dnr V 2016/412, 2016-03-09.

Elektroniska källor

Björn Andersson, ”Monica Burman professor i rättsvetenskap från 1 december 2017”, Umeå Universitet, <https://www.umu.se/nyheter/monica-burman-professor-i-rattsvetenskap-fran-1-december-2017_5812778/>, besökt 2019-01-02.

Juridisk Publikation: ”Vad är Juridisk Publikation?”, Juridisk Publikation, <<http://juridiskpublikation.se/om-juridisk-publikation/>>, besökt 2018-12-29.

Paulina de los Reyes, ”Intersektionalitet”, Nationalencyklopedin, <www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/intersektionalitet>, besökt 2019-01-08.

Regeringskansliet: ”Delmål 6: Mäns våld mot kvinnor ska upphöra”, <www.regeringen.se/artiklar/2017/05/delmål-6-mans-vald-mot-kvinnor-ska-upphora/>, besökt 2019-01-02.

Regeringskansliet: ”Mål för jämställdhet”, <www.regeringen.se/regeringens-politik/jamstalldhet/mal-for-jamstalldhet/>, besökt 2019-01-02.

LITTERATUR

Andersson, Berit och Lundberg, Magnus, *Våld mot invandrarkvinnor – Kvinnors berättelser och socialtjänstens strategier*, Lund: Network for Research in Criminology and Deviant Behaviour at Lund University, 2000.

Burman, Monica, ’Immigrant women facing male partner violence – gender, race and power in Swedish alien and criminal law’, *Feminists@law* s. 1–26, 2012.

Grahn-Farley, Maria, ’Critical Race Theory sett genom tre rättsfall’, i: Nääv, Maria och Zamboni, Mauro, *Juridisk metodlära*. Lund 2018 s. 317–349.

Holmberg, Carin och Enander, Viveka, *Varför går hon? Om misshandlade kvinnors uppbrottsprocesser*, andra upplagan, Lund: Studentlitteratur, 2013.

Højlund Madsen, Diana, *Trapped between law and life: report on abused minority women in the Nordic countries*, Roskilde: Danish Research Centre on Gender Equality, Roskilde University, 2005.

Ismail, Zuzan, 'Kontextualitet som minoritetsskydd – rättskälleläran och kvinnor som utsätts för våld i anknytningsrelationer', *Juridisk Publikation* s. 229–245, 2014.

Kleineman, Jan, 'Rättsdogmatisk metod', i: Nääv, Maria och Zamboni, Mauro, *Juridisk metodlära*. Lund 2018 s. 21–47.

Lundgren, Eva, *Våldets normaliseringsprocess och andra våldsförståelser*, Stockholm: Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS), 2012.

Sandesjö, Håkan och Wikrén, Gerhard, *Utlänningslagen med kommentarer*, elfte upplagan, Stockholm: Wolters Kluwer, 2017.

Stoyanova, Vladislava, 'A Stark Choice: Domestic Violence or Deportation? The immigration Status of Victims of Domestic Violence under the Istanbul Convention', *European Journal of Migration and Law* s. 53–82, Brill Nijhoff, 2018.

Wilén, Emma, *Fruimporten fortsätter: om kvinnor som utsätts för våld i anknytningsrelationer*, Stockholm: Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS), 2010.

Wilén, Emma, *Täckmantel: äktenskap kvinnojourernas erfarenhet av fruimport*, Stockholm: Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS), 2009.

Rättsfallsförteckning

MIG 2008:41

MIG 2011:25

UN 391-00

UN 418-00

UN 16850-10